

**การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา
ของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ***
POLITICAL PARTICIPATION PROMOTION ACCORDING TO BUDDHISM
FOR WOMEN AT MUENG DISTRICT IN LOEI PROVINCE

ชรินทร์ ชัยสุข, ศตวรรษ สงกาผัน, ธงชัย สิงอุดม
Chrarinrat Chaisuk, Sattawat Songkapan, Thongchai Singudom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Bchrr_1217@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย 2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคนแล้ววิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลยตามแนวพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมแล้ว ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.23$) 2. การเปรียบเทียบ พบว่า สตรีที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน ระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย คือ การบูรณาการตามหลัก สังคหัตถ์ 4 เพื่อให้สอดคล้องกับแนวพระพุทธศาสนา ด้านทาน จัดกิจกรรมจิตอาสา ทำบุญ และรณรงค์เรื่องการให้ทานผ่านสื่อ รวมถึงสนับสนุนโครงการการกุศลต่าง ๆ ด้านปิยวาจา เน้นการใช้คำพูดสุภาพ สร้างสรรค์ และส่งเสริมบรรยากาศการสนทนาที่ดีในครอบครัวและชุมชน ด้านอัตถจริยา จัดกิจกรรมจิตอาสาเป็น

ประจำ ผสมผสานกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กับการเรียนรู้ของเยาวชน และยกย่องผู้ทำความดี และด้านสมานัตตตา ปลูกฝั่งเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการสร้างรายได้จากท้องถิ่น และส่งเสริมองค์กรที่ดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: การส่งเสริม; การมีส่วนร่วมทางการเมือง; ตามแนวพระพุทธศาสนา; สตรี

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of political participation according to Buddhist principles among women at Mueang District, Loei Province. 2. To compare the political participation according to Buddhist principles among women at Mueang District, Loei Province, classified by personal factors. 3. To propose guidelines for promoting political participation according to Buddhist principles among women at Mueang District, Loei Province. This research employed a mixed-methods. The quantitative research collected data from 346 samples through questionnaires, and the obtained data were analyzed using a statistical software package for social sciences. The qualitative research gathered data through in-depth interviews with 10 key informants and the content was analyzed in conjunction with contextual interpretation.

Findings were as follows: 1. The level of political participation according to Buddhism of women at Mueang District, Loei Province, by overall, was at moderate level ($\bar{X}=3.23$). 2. The results of the comparison showed that: Women with different ages, education levels, occupations and incomes did not have different level of political participation promotion according to Buddhism at Mueang District, Loei Province. Therefore, the set hypothesis was rejected. 3. Promoting Women's Political Participation according to Buddhism at Mueang District, Loei Province, the researcher integrated according to Sanghavattu as follows: 1. Dana; organizing volunteer activities to make merit with the community, campaigning through the media to encourage charity projects. 2. Piyavaja; encouraging the use of polite and appropriate language in daily life, promoting thinking before speaking and creative speaking, creating an atmosphere in the family and community conducive to good speech. 3. Atthacariya; organizing regular volunteer activities in the community,

integrating service activities with the learning of children and youth, creating incentives by recognizing and rewarding those who give back to the community. and 4. Samanattata; cultivating the concept of self-sufficiency economy, promoting monetization from local resources and supporting organizations and agencies that promoted the philosophy of the Sufficiency Economy.

Keywords: Promotion; Political Participation; Buddhist; Women

บทนำ

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ รากฐานสำคัญที่หล่อหลอมให้สมาชิกในสังคมเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีจิตสำนึกและตื่นตัวทางการเมือง ก็ย่อมแสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องมีสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งมารองรับการแสดงออกเหล่านี้ เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองนี้ได้รับความสนใจอย่างมากในสาขาวิชารัฐศาสตร์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมี Almond (1956) เป็นผู้บุกเบิกคนสำคัญตั้งแต่ปี ค.ศ. 1956

ในอดีตสังคมไทยได้กำหนดบทบาททางการเมืองของผู้หญิงไว้อย่างชัดเจนผ่านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันยาวนาน ค่านิยมดั้งเดิมมองว่า สตรีเป็นเพศที่อ่อนแอ มีหน้าที่หลักในการดูแลครอบครัว ปรนนิบัติสามี และเลี้ยงดูบุตร ขณะที่บุรุษ คือผู้นำทั้งในบ้านและนอกบ้าน ภาพลักษณ์ของกุลสตรีที่ดีจึงมักผูกพันกับการงานบ้านงานเรือนเป็นสำคัญ จุดเปลี่ยนสำคัญของบทบาทสตรีไทยเริ่มขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น ทำให้มีโอกาสแสดงบทบาททางสังคมที่หลากหลายกว่างานในบ้าน อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ยังนำมาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่รับรองสิทธิความเท่าเทียมของประชาชนทุกคนโดยไม่แบ่งแยกเพศ สิ่งนี้ช่วยให้สถานภาพของสตรีไทยได้รับการยอมรับและคุ้มครองทางกฎหมายมากขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้สังคมปัจจุบันเปิดกว้างให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและสังคมอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นพลังทางการเมืองที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง

แม้จะมีความก้าวหน้าแต่สตรีก็ยังคงเผชิญกับความท้าทายทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ภาพลักษณ์ของกุลสตรีแบบดั้งเดิมที่เน้นความเรียบร้อยและเป็นผู้ตามนั้น มักขัดแย้งกับคุณสมบัติที่จำเป็นของผู้นำทางการเมือง ซึ่งต้องมีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว และกล้าตัดสินใจ ด้วยเหตุนี้ สตรีในบทบาทผู้นำจึงมักต้องเผชิญกับความขัดแย้งภายในตนเองและแรงกดดันจากความคาดหวังของสังคมหลังจากที่องค์กรสหประชาชาติประกาศปีสตรี

สากล ในปี พ.ศ. 2518 ประเทศไทยก็ได้ตื่นตัวและนำไปสู่การจัดตั้ง คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) เพื่อส่งเสริมบทบาทสตรีในทุกมิติ อย่างไรก็ตาม คำถามสำคัญที่ยังคงอยู่ คือ สตรีจะสามารถจัดสรรเวลาและพลังงานจากภาระหน้าที่เดิมมาสู่การทำงานเพื่อส่วนรวมได้อย่างไร และจะสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาสังคมกับมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างไร

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือ หัวใจสำคัญและเป็นดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐ (Huntington, 1991) สังคมที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงย่อมสะท้อนถึงการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง และยังบ่งบอกถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของคนในชาติได้อีกด้วย (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2550)

ในบริบทนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะไม่เพียงแต่จะเกิดประโยชน์ต่อตัวสตรีเอง แต่ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนที่สตรีมีความใกล้ชิด เช่น เด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ทั้งนี้เนื่องจากสตรีมักมีมุมมองที่ละเอียดอ่อนและให้ความสำคัญกับมิติทางสังคมและคุณภาพชีวิต ซึ่งแตกต่างจากบุรุษที่มักให้ความสำคัญกับโครงการขนาดใหญ่ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและความมั่นคง (สิริพร พันธสุลาภ, 2560) การเข้ามามีบทบาทของสตรีจึงช่วยสร้างสมดุลและความยั่งยืนให้กับการพัฒนา ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มในสังคมได้อย่างแท้จริง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการยึดเหนี่ยวน้ำใจและสร้างความสามัคคีในสังคม สามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขภาวะความไม่มั่นคงทางประชาธิปไตยของไทยได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) และสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเสริมสร้างภาวะผู้นำให้เข้มแข็งขึ้นได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในหัวข้อ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยเลือกศึกษาพื้นที่เทศบาลนาอ้อ ซึ่งมีผู้นำท้องถิ่นเป็นสตรี อันเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการตอบโจทย์วิจัย และผลการศึกษาที่ได้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมบทบาททางการเมืองของสตรีและสร้างความเข้มแข็งให้กับการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม การวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ สตรีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 2,550 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ สตรีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 346 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร ยามาเน่ (ปัญญา คล้ายเดช, 2560) และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สตรี จำนวน 10 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย และส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในการเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด 346 ฉบับที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ 1. ใช้สถิติพรรณนา เพื่อหาค่าเฉลี่ย และร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี จากนั้นทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมด้วยสถิติ t-test และ F-test (ANOVA) และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะปลายเปิดด้วยการแจกแจงความถี่

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบกับบริบท เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ก่อนนำเสนอผลต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมืองจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =3.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (\bar{X} =3.84) ด้านบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ (\bar{X} =3.82) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการติดต่อกับราชการ (\bar{X} =3.32) ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (\bar{X} =3.31) ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (\bar{X} =2.94) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของพรรคการเมือง (\bar{X} =2.15) อยู่ในระดับน้อยตามลำดับ ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยภาพรวม

ที่	การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	3.84	.81	มาก
2	ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมพรรคการเมือง	2.15	.79	น้อย
3	ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน	3.31	.57	ปานกลาง
4	ด้านการติดต่อกับราชการ	3.32	.91	ปานกลาง
5	ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง	2.94	.76	ปานกลาง
6	ด้านบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ	3.82	.51	มาก
รวม		3.23	.56	ปานกลาง

2. การเปรียบเทียบ พบว่า สตรีที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน ระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ตามตาราง ดังนี้

อายุ	อายุ				
	18-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	61 ปีขึ้นไป
18-30 ปี	3.23	3.26	3.42	3.42	3.75
31-40 ปี	-	-.07	.16*	-.05	-.11
41-50 ปี		-	.24*	.01	.19
51-60 ปี			-	-.22	-.04
61 ปีขึ้นไป				-	.17
					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า อุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย เกิดจาก การขาดความร่วมมือที่ชัดเจนระหว่างประชาชน ข้าราชการ และผู้นำชุมชน ทำให้ประชาชนไม่ตื่นตัวทางการเมืองเท่าที่ควร ประกอบกับ ความไม่เชื่อมั่นในตัวนักการเมือง และ ระบบอุปถัมภ์ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง ส่งผลให้ประชาชนไม่สนใจตรวจสอบการทำงานของฝ่ายการเมือง และทำให้ความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยลดลง เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรเน้น การสร้างความเชื่อมั่นและธรรมาภิบาล โดยให้สตรีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและนักการเมือง รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางการเมืองและสิทธิพลเมือง เพื่อให้สตรีมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง และผลักดันให้เกิดนโยบายที่ส่งเสริมความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย จากการศึกษา พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า มีอุปสรรคสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีมาจากค่านิยมดั้งเดิมที่จำกัดบทบาท ควบคุมไปกับการขาดการสนับสนุนจากพรรคการเมืองและการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เท่าเทียม ปัจจัยเหล่านี้บั่นทอนความมั่นใจและทำให้ขาดต้นแบบที่ดี ส่งผลให้บทบาททางการเมืองของสตรีส่วนใหญ่ยังคงจำกัดอยู่เพียงในระดับชุมชน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของศีกัญญา อยู่เมือง และณัฐภัทร อยู่เมือง (2563) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทบาททางการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีระดับท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมยังอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเท่านั้นที่อยู่ในระดับสูง ขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา และอาชีพ มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ อุปสรรคสำคัญคือการพัฒนาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมประชาธิปไตยยังไม่เต็มที่ ทำให้สตรีไม่กล้าแสดงศักยภาพ ดังนั้น การส่งเสริมสามด้านนี้อย่างต่อเนื่องจึงเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มบทบาททางการเมืองให้สูงขึ้นอย่างยั่งยืน เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในแต่ละด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. 1 ด้านการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ด้านการ

ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า ในการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้าถึงง่ายและถือเป็นหน้าที่พื้นฐานของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับการวิจัยของธวัชชัย เย็นใจมา และคณะ (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของพรรคการเมือง พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมืองจังหวัดเลย ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของพรรคการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจจะอธิบายได้ว่า สตรีส่วนใหญ่ยังขาดความเชื่อมั่นในพรรคการเมืองและมองว่าพรรคไม่ได้เปิดโอกาสให้พวกเธอมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ กิจกรรมของพรรคมักจำกัดอยู่เพียงช่วงการเลือกตั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดึงดูดการมีส่วนร่วมไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ หงษ์กุลเศรษฐ์ (2567) วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดนครราชสีมา สภาพทั่วไป พบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไปเลือกตั้งจากความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ด้านการสื่อสารทางการเมือง มีการประชาสัมพันธ์และมีทัศนคติที่ดีต่อการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง มีการแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจจะเนื่องจากว่ามีเพียงสตรีบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความสนใจและพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม ขณะที่สตรีส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจหรือไม่เห็นผลตอบแทนที่ชัดเจนจากการมีส่วนร่วมในบทบาทผู้นำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิกัญญา อยู่เมือง และณัฐภัทร อยู่เมือง (2563) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทบาททางการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีระดับท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของสตรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีเพียงด้านการไปลงคะแนนเลือกตั้งเท่านั้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการติดต่อบริราชการ ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ด้านการติดต่อบริราชการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ประชาชนบางส่วนยังคงมองว่ากระบวนการติดต่อบริราชการเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและซับซ้อน นอกจากนี้

ยังขาดความเข้าใจในสิทธิและขั้นตอนการเข้าถึงบริการภาครัฐ รวมถึงความรู้สึกส่วนตัวที่ว่า การติดต่อราชการเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปโน (2563) ที่ศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองภาค พลเมืองในเขตเทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า ภาพรวมของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการรณรงค์ทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นต่อ กิจกรรมทางการเมือง และการใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการบูรณาการ ตามหลักพุทธธรรม และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ด้าน การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า สตรีส่วนใหญ่ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังถูก จำกัดบทบาทจากค่านิยมทางสังคมที่มักมองว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย ทำให้สตรี จำนวนไม่น้อยขาดความมั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของนवल แก้วสุวรรณ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมสารสนเทศ ทางการเมืองของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ความต้องการและการ แสวงหาสารสนเทศทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่การใช้สารสนเทศทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6. ด้านบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ด้านบูรณาการตาม หลักสังคหวัตถุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนนาอ้อ ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาและได้นำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีการ อนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่น มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ก่อให้เกิดความ สามัคคี ผู้คนใช้ถ้อยคำสุภาพอ่อนหวานต่อกัน และมีจิตสำนึกในการให้บริการเพื่อนร่วมงาน อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรธิพา ไชยรัตน์ และพระครูปลัดสุริยะ ขวนปญโญ (2568) วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการ ดำเนินโครงการในเขตเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเสริมอำนาจ การให้ข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือ ความร่วมมือ และการเข้าไปมีบทบาทตามลำดับ

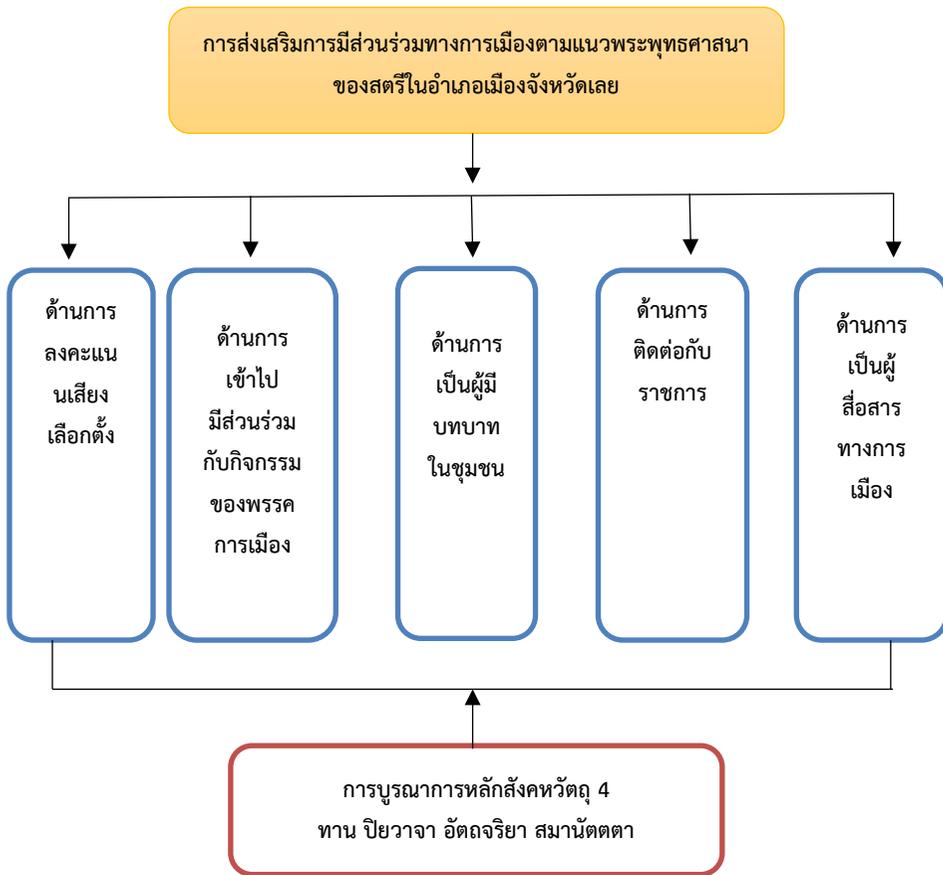
2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรี ในอำเภอเมือง จังหวัดเลย จากการศึกษาเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนว พระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

สตรีที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผลลัพธ์นี้ทำให้เราต้องปฏิเสศสมมติฐานที่ตั้งไว้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไม่แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้ ทั้งนี้ อาจจะอธิบายได้ว่า ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมอาจมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยส่วนบุคคล แม้สตรีจะมีความแตกต่างกันในด้านพื้นฐานทางการศึกษาหรือรายได้ แต่ค่านิยมดั้งเดิมที่ยังคงจำกัดบทบาทของสตรีในพื้นที่สาธารณะยังคงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป ส่งผลให้สตรีทุกกลุ่มต้องเผชิญกับข้อจำกัดที่คล้ายคลึงกันในการเข้าถึงหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุชาติ สุชาติ และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป พบว่า บุคลากรเทศบาลนครรังสิตมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีสถานภาพการสมรสและการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี คือบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วยการทำประโยชน์แก่ส่วนรวม (ทาน, อุตถจริยา) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (ปิยวาจา) และการสร้างความมั่นคงในชุมชนผ่านหลักเศรษฐกิจพอเพียง (สมานัตตตา) อาจจะเป็นเพราะว่า เพื่อสร้างการยอมรับและพัฒนาบทบาทผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระโสภณ โสภโณ และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคาอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า ที่ได้แสดงให้เห็นว่าหลักการเดียวกันนี้สามารถใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีในชุมชนได้จริง โดยการประยุกต์ใช้ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา เพื่อแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เช่น การขาดความเอื้อเฟื้อและความเสียสละ จึงเป็นการยืนยันว่าหลักธรรมดังกล่าวเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของสตรีในอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า 1. ส่งเสริมด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง 2. ส่งเสริมด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของพรรคการเมือง 3. ส่งเสริมด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน 4. ส่งเสริมด้านการติดต่อกับราชการ 5. แนวทางส่งเสริมด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง และ 6. ส่งเสริมบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ 1. ด้านทาน ได้แก่ ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมผ่านครอบครัวและการศึกษา จัดกิจกรรมจิตอาสาและทำบุญร่วมกับชุมชน 2. ด้านปิยวาจา ได้แก่ ส่งเสริมการใช้ถ้อยคำสุภาพและเหมาะสมในชีวิตประจำวัน จัดอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการคิดก่อนพูดและการพูดอย่างสร้างสรรค์ 3. ด้านอุตถจริยา ได้แก่ จัดกิจกรรมจิตอาสาเป็นประจำในชุมชน บูรณาการกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เข้ากับการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนสร้างแรงจูงใจด้วยการยกย่องหรือให้รางวัลผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน และ 4. ด้านสมานัตตตา

ได้แก่ ปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับครอบครัวและสถานศึกษา จัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติในชีวิตจริง ส่งเสริมการสร้างรายได้จากทรัพยากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยมีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายที่มุ่งเป้าไปที่กลุ่มสตรีและครอบครัว

2. กระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ควรทำงานร่วมกันเพื่อปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาในทุกๆระดับชั้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงอุดมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

3. จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่ประสบภัยพิบัติในชุมชน ยึดหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดอบรมพัฒนาผู้นำสตรีโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร รวมถึงประชาสัมพันธ์และรับสมัครผู้เข้าร่วมอบรมในพื้นที่ของตนเอง

2. สร้างเวทีสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสตรีในชุมชน โดยเน้นการสื่อสารด้วยเมตตาและเหตุผล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถจัดเวทีสนทนาในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สตรีได้มีโอกาสพบปะ พูดคุย และสะท้อนปัญหาหรือข้อเสนอแนะที่ต้องการ

3. สนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาและสาธารณประโยชน์ สถาบันการศึกษาในพื้นที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในห้องเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิเคราะห์ปัจจัยและบริบทที่มีผลต่อบทบาทสตรี
2. เปรียบเทียบระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วมของสตรีในระบบการเมืองต่าง ๆ
3. ส่งเสริมบทบาทของสตรีในการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2550). *ร้อยความคิดการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ณัฐกานต์ หงษ์กุลเศรษฐ์. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 5(1), 17-31.
- ธวัชชัย เย็นใจมา และคณะ. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 7(2), 112-125.
- นवल แก้วสุวรรณ. (2566). พฤติกรรมสารสนเทศทางการเมืองของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 43(3), 83-96.
- ปัญญา คล้ายเดช. (2560). *ระเบียบวิจัยทางรัฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: หจก. ขอนแก่นการพิมพ์.
- พรธิพา ไชยรัตน์ และพระครูปลัดสุริยะ ชวนปญโญ. (2568). การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการดำเนินโครงการในเขตเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์*, 5(1), 292-304.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). *พุทธธรรม (ฉบับปรับขยาย)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธีม.
- พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน. (2563). *การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในเขตเทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุชาติ สุชาติ และคณะ. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป. *วารสาร มจร การพัฒนาลังคม*, 6(2), 118-128.
- พระโสภณ โสภโณ และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(3), 15-25.
- ศิกัญญา อยู่เมือง และณัฐภัทร อยู่เมือง. (2563). การพัฒนาบทบาททางการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีระดับท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 12(13), 121-140.

- สิริพร พันธูลภ. (2560). สตรีกับการเมือง: มุมมองที่แตกต่างเพื่อการพัฒนาที่สมดุล. *วารสารรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2), 45-62.
- Almond, G. A. (1956). Comparative Political Systems. *The Journal of Politics*, 18(3), 391-409.
- Huntington, S. P. (1991). *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman, OK: University of Oklahoma Press.